

OPONENTNÍ POSUDEK DOKTORSKÉ PRÁCE

PhDr. Gabriela Cihlářová

Vytváření ideálu Sovětského svazu a jeho mediálního obrazu
v československých médiích v 50. letech 20. století
doktorská práce

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky
katedra mediálních studií
Praha 2012

Téma oponované doktorské práce je formulováno se značnou šíří a je zaměřeno na mediální prezentaci Sovětského svazu v 50. letech minulého století. Jde podle všeho o první práci na toto téma a její vypracování je proto záslužným počinem. Není třeba také pochybovat o tom, že jde o téma v mnoha směrech velmi široké. Proto je pochopitelné, že autorka se od počátku své práce soustředila na jedno konkrétní medium – noviny Rudé právo. Druhé zúžení se rovněž od počátku týkalo stanovení jedné tématické oblasti, ve které se sledování vytváření obrazu Sovětského svazu autorka v práci podrobně věnuje. Za tu byla zvolena oblast vědy a techniky. Hlavním cílem práce se tak stalo zodpovězení otázky, zda a případně nakolik Rudé právo v 50. letech glorifikovalo sovětskou vědu. Tato formulace cíle je výstižnější než samotný popis glorifikace SSSR uvedený jako cíl práce v její první větě. I když odpověď na první část otázky je nastíněna již ve třetí kapitole o postavení Rudého práva.

Zkoumání vědecký a technických témat z hlediska mediálního znamená zkoumat i historii vědeckotechnického pokroku, což rozšiřuje prostor pro autorskou výzkumnou práci. V tomto směru se naplno projevila nejen osobní zájem autorky o vědecká témata, ale i její všestranná znalost jdoucí v mnoha případech do značné hloubky. Prokazují to první dvě přehledové kapitoly o politickém a hospodářském stavu SSSR a o stavu ve vědě v polovině minulého století a hlavně pak podkladová fakta k tématům jednotlivých článků. V přehledu stavu vědeckého zkoumání a technické úrovně sovětské společnosti v padesátých letech je zmíněna situace v biologii a zemědělství a pak v kosmonautice. Ta je v titulku jedné části označena za „jediný opravdu fenomenální úspěch sovětské vědy“. Není jasné, zda toto jednoznačné hodnocení se vztahuje k nějakému časovému období nebo je míněno absolutně. V popisu vývoje kosmonautiky v SSSR je třeba upozornit na to, že pojem „balistická raketa“ zahrnuje mj. i všechny rakety používané pro lety do kosmu (výškové rakety) a proto jejich odlišování od kosmických není jednoznačné.

Pro zkoumání položené otázky autorka vybrala deset časově omezených úseků, v nichž se staly důležité události související se sovětskou vědou a výzkumem. Způsob výběru testovacích období ovlivňuje počet posuzovaných článků, který je v některých obdobích malý a snižuje vypovídací hodnotu statistické analýzy. Analýzu tiskových materiálů autorka neomezuje jen na uvedenou hlavní událost, ale zahrnuje do ní i veškerá další témata, která se v určeném období v Rudém právu vyskytla. Práce je v tomto směru širší než je uvedeno v úvodním přehledu

vybraných témat. S vybraným tématem zapadajícím do určitého časového období se v hodnocení „svezla“ i další témata. Jsou mezi nimi rovněž témata politická (např. problematika odzbrojení), která mají prokazatelnou souvislost s vědeckého a technického úrovní společnosti. Autorka do svého zkoumání zahrнула články, které v sobě mají určité vědecké či technické téma bez rozlišování zda se jedná o článek odborně zaměřený nebo politicky zaměřený. S výjimkou extrémních případů je stanovení hranice mezi takovými kategoriemi značně obtížné a patrně silně subjektivní, což zvolený přístup vysvětluje. Na druhé straně se uplatnění jakékoliv selekce promítne do počtu článků vstupujících do hodnocení a tedy i do jeho výsledků, především u statistické metody. To samo o sobě ukazuje na vazbu, která mezi vědeckotechnickým pokrokem a jejich politickým významem

Autorka prokázala dobrou orientaci v použitých metodách zkoumání a jejich aplikaci – především kvalitativní analýzy – na vybrané texty. Kvantitativní metoda zahrnuje statistické porovnávání kvalitativních hodnotících příznaků tendence článků Rudého práva, které autorka vybrala pro hodnocení. V této části je v práci rovněž jako jeden z hodnotících parametrů používána plocha novinové stránky, potištěná článkem nebo články na dané téma. Není jasné, zda je tento příznak závislý na velikosti použitého písma a pokud ano, jak byl tento vliv eliminován. V souhrnu by průkaznosti vypovídací hodnoty statistických srovnání prospěl vyšší počet zpráv v jednotlivých kategoriích příznaků. Tuto skutečnost je třeba vzít v potaz při posuzování výsledků statistické analýzy i závěrů, které z nich vyplývají. Hlavní trendy tendenčního pojetí článků jsou však těmito čísly jednoznačně ilustrovány. Popis hodnoceného materiálu a výsledky analýzy jednotlivých vybraných časových úseků zabírají přes 200 stran z celkových 272 stran.

Autorka nashromáždila rozsáhlé množství údajů a poznatků charakterizující novinářskou práci hlavního listu té doby. Zaslouží uznání za důkladnost s jakou se věnovala práci s archivním materiálem a za orientaci ve vědeckotechnických tématech podloženou nemalou znalostí nejen profese mediální, ale i věcné problematiky hodnocených novinových článků.

Doktorská práce je vedle svého obsahu zpracována také po jazykové a stylistické stránce velmi pečlivě. K formální stránce mám doporučení sjednotit používání způsob prezentace osoby autorky v textu, kde se mísí používání třetí osoby jednotného čísla („autorka“) a první osoby plurálu (např. „uvádíme výčet“).

V souhrnu doktorská práce PhDr. Gabriely Cihlářové splnila cíl, který si autorka vytkla. Představuje přínos pro poznání mediálního obrazu Sovětského svazu v padesátých letech minulého století a cenný zdroj pro zájemci o toto historické období v naší společnosti. Práci doporučuji k obhajobě.

Doc. Ing. Jan Kolář, CSc.
Přírodovědecká fakulta UK
Albertov 6, Praha 2

17.5.2012